

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ,
АВТОРИТЕТИ Й ОРІЄНТИРИ: ПРО ОДНУ
СЛАВІСТИЧНУ СТОРІНКУ З МІЖВОЄННОЇ ІСТОРІЇ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА імені ШЕВЧЕНКА**

Софія Когут

*кандидатка філологічних наук, наукова співробітниця
відділу наукової бібліографії
ЛННБ України ім. В. Стефаніка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4935-0103>

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2024-16\(32\)-5](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2024-16(32)-5)

Розглянуто 155 том Записок Наукового товариства імені Шевченка «Праці Філологічної Секції» (1937) за редакцією В. Сімовича. В основу тому лягли матеріали доповідей членів НТШ, які брали участь у II Міжнародному з'їзді славистів у 1934 р. у Варшаві. Подана коротка історія славистичних з'їздів, історія II Міжнародного з'їзду та участь у ньому українських учених-представників НТШ, проаналізовано відгуки та репортажі про З'їзд, а також рецензії на видання. На цій основі здійснено спробу відтворити тогочасну панораму української славистики зокрема і ситуацію в українській науці міжвоєнного періоду загалом, простежити рівень інтегрованості українських філологів міжвоєнного часу в загальноєвропейське інтелектуальне середовище.

Ключові слова: II Міжнародний з'їзд славистів, славистика, «Записки Наукового товариства імені Шевченка», «Праці Філологічної секції», В. Сімович, С. Смаль-Стоцький, Я. Рудницький, Є. Ю. Пеленський, М. Андрусяк, Й. Шемлей.

Постановка проблеми. Предметом розвідки є 155 том «Записок Наукового товариства імені Шевченка – Праці Філологічної секції», який вийшов друком у 1937 році. У його основу лягли матеріали доповідей членів НТШ, які брали участь у II Міжнародному з'їзді славистів у вересні 1934 р. у Варшаві. Тема розвідки – доволі вузька і трохи специфічна: аналіз одного з томів багаторічного провідного серійного видання – «Записки Наукового товариства імені Шевченка». До того ж – не із класичним академічним

наповненням, характерним для цього видання, а, фактично – збірника матеріалів II Міжнародного з'їзду славістів, ще вужче – української частини виголошених доповідей і ще вужче – виголошених саме членами НТШ. Адже, попри міжнародний статус II з'їзду славістів, українські вчені з радянської України у 1934 році у ньому участі не брали і брати не могли. Як гірко жартував згодом один із учасників З'їзду Ярослав Рудницький, «з Соловків доїхати складно» [46].

Актуальність дослідження зумовлена потребою аналізу видавничих та наукових досягнень Філологічної секції НТШ у міжвоєнну добу, які мали на меті розвиток української науки, освіти і культури, організаційний зв'язок НТШ із наукою за кордоном, презентацію української національної науки у світовому інформаційному та науковому просторі. Змістове наповнення 155 тому «Записок НТШ» є цінним джерелом для вивчення не лише наукових зацікавлень Філологічної комісії Товариства у міжвоєнний період, але й загальної ситуації, в якій перебувала українська наука, – і з організаційного, і з фінансового боку.

Метою дослідження є висвітлити історію II Міжнародного з'їзду славістів у Варшаві, який відбувся у вересні 1934 р., представити українську сторінку цього з'їзду і на основі аналізу змістового наповнення тому «Записок НТШ», який містить тексти доповідей українських славістів, рецепції тому в періодиці, а також екскурсів до сучасних публікацій, спробувати відтворити тогочасну панораму української славістики зокрема й української науки міжвоєнного періоду загалом.

Методи дослідження. Методика дослідження базується на загальнонаукових принципах аналізу та синтезу, об'єктивності та історизму. У дослідженні було застосовано історико-типологічний метод, а також методи історичної реконструкції і біографістики.

Аналіз джерел, останніх досліджень і публікацій. Джерельну базу дослідження становлять, окрім аналізованого 155 тому «Записок НТШ», «Хроніка НТШ», щоденна газета «Діло», літературно-науковий журнал «Дзвони», часописи «Українська книга», «Новий час», які містять рецензії на аналізоване видання, книги рефератів II Міжнародного з'їзду славістів, дописи В. Сімовича, Я. Рудницького, польськомовний допис Є. Маланюка у часописі “*Biuletyn Polsko-Ukraiński*”, а також сучасні дослідження, зокрема, ґрунтовні аналітичні статті О. Купчинського та ін.

Вклад основного матеріалу. Історія всесвітніх з'їздів славистів починається у 1929 р. зі з'їзду в Празі, II з'їзд пройшов у 1934 р. у Варшаві, вже повністю підготований III з'їзд не відбувся у зв'язку з вибухом II Світової війни. Відновилася ця традиція IV з'їздом у 1958 р. у Москві, і з того часу славистичні з'їзди відбуваються щоп'ять років щоразу в іншій слов'янській столиці. Останній на сьогодні XVII Міжнародний з'їзд славистів відбувся у Парижі у 2023 р.

Міжнародні з'їзди славистів є своєрідним показником вкладу національних славистичних шкіл у розвиток філологічної науки, визначають актуальну сферу наукових пошуків та перспективи розвитку славистики, дають змогу побачити загальну панораму сучасної славистичної наукової думки. Як писала Нонна Копистянська: «Це велика подія в науковому житті не тільки слов'янських народів, а й цілого світу, тому що приїжджають науковці різних країн з усіх континентів зі своїм баченням цінності слов'янських культур і відбувається широке ознайомлення з ними. А тепер нерідко висловлюється думка, що саме в слов'янських літературах та фольклорі зберігаються традиції високої духовності» [16, с. 23].

На II з'їзді славистів, що відбувався в залах Варшавської політехніки 21–30 вересня 1934 р., від НТШ брали участь Я. Гординський, В. Сімович, М. Тершаковець, Ф. Колесса, І. Свенціцький, К. Студинський, В. Лев, К. Чехович, М. Гнатишак, Й. Шемлей, Т. Пачовський, Я. Рудницький, Я. Ковалик. «Відпоручником» (делегатом) на З'їзді від Філологічної секції НТШ був Ярослав Гординський. Як зазначає «Хроніка НТШ», результати конференції члени Товариства обговорили на спільному засіданні секцій 13 жовтня 1934 р., присвяченому звіту Я. Гординського [42, с. 81].

За чисельністю українці посідали третє місце після поляків і чехів. Варто зазначити відсутність на З'їзді російських представників як із Радянського Союзу, так і з еміграції. Робота відбувалася в чотирьох секціях: мовознавчій, літературознавчій, суспільнокультурній та дидактичній. До почесного комітету запросили Степана Смаль-Стоцького, але він не зміг приїхати через хворобу і тільки подав реферат своєї доповіді. 25 вересня в рамках З'їзду відбулося спеціальне засідання під проводом Василя Сімовича, присвячене українській мові. На ньому виступили з рефератами Є. Грицак, І. Ковалик, Я. Рудницький, Р. Смаль-Стоцький, І. Свенціцький, К. Чехович та І. Зілінський.

До 155 тому «Записок НТШ» були включені повні тексти доповідей членів Філологічної секції НТШ, на відміну від опублікованих у 1934 р. тез і рефератів у книгах рефератів Міжнародного з'їзду славистів. Всього було опубліковано три такі книги рефератів: із мовознавства, літературознавства і суспільних наук. До тому «Записок» увійшли доповіді, зреферовані у книгах рефератів із мовознавства [48] та історії літератури [49].

Попри те, що З'їзд був фінансований польським урядом, членам української делегації було доволі непросто. У листі Ярослава Гординського до Кирила Студинського йдеться про фінансові та організаційні нюанси З'їзду славистів, зокрема, про мінімальне фінансування, виділене представникам НТШ від уряду [21]. Як свідчить Василь Сімович: «Із зголошених викладів деяких не було виголошено, бо не приїхали їх автори: І. Борковський, І. Зілинський, О. Колесса, М. Любинецький, Є. Перфецький, І. Свенціцький, С. Смаль-Стоцький» [35, 6 жовт., с. 4].

В. Сімович подав дуже детальний аналітичний огляд З'їзду – від організаційних особливостей, кількості учасників, наукових тенденцій славистики, тематики і проблематики доповідей – до власних вражень, роздумів і прогнозів [35]. Основною тенденцією розвитку міжнародної славистики вчений вважає факт, що до неї «вдерся принцип державний, не національний. І з цього погляду українці все зазнають кривди» як нація, позбавлена на той час власної держави. Порівняно з І з'їздом славистів, котрий відбувався 1929 р. у Празі, на Варшавському з'їзді уже «не довелося відчуті... нерівномірного трактування нас у порівнянні з іншими слов'янами, адже українська делегація була представлена дуже чисельно (понад 30 учасників), у різних секціях і засіданнях, мала можливість виголошувати доповіді рідною мовою, чим скористалася більшість делегатів, вживати рідної мови під час дискусій» [35, 5 жовт., с. 3].

На думку В. Сімовича, перший З'їзд був цікавіший тим, що порушував більше «методологічних питань і з поля лінгвістики, і з поля літератури». Він констатує, що «словянська філологія так уже розрослася, що універсалістом тепер уже бути годі. ... Виступи ж «універсалів» робили прикре вражіння своїм дилетантизмом... Тож учасники з'їзду прийшли до висновку, що розуміння слов'янської філології треба дуже поширити і зв'язати з загальним слов'янознавством» [35, 7 жовт., с. 4].

Загалом підсумував, що основна цінність такого З'їзду навіть не стільки у виголошених рефератах, пленарних та секційних зібраннях чи дискусіях. «Вага в тому особистому сутиці, в особистому контактів [так у тексті. – С. К.] наукових робітників із поміж різних народів та різних країв та й сполученій з цим контактом виміною думок... Навязаний контакт має велику вагу для науки, не кажучи вже, що він краще за всяку книжку знайомить чужинця зі становищем поодиноких народів, їх науковими потребами й бажаннями» [35, 7 жовт., с. 5].

Іншими словами, В. Сімовичеві йшлося не тільки про презентацію української славістики міжнародній науковій спільноті, хоча, звісно, це завдання, з огляду на політичні обставини, перед НТШ стояло теж. Але така презентація у кожному разі передбачала певну дистанційованість між українською наукою і рештою наукового світу. Натомість, українським ученим важливо було також відчувати себе частиною цієї спільноти. Мати відчуття живого безпосереднього контексту наукового життя, на рівні особистісних контактів з ученими-славістами, говорити у цьому середовищі своєю мовою – це було надзвичайно цінним. Таку ж потребу особистих наукових контактів відчував, до прикладу, Вадим Щербаківський, опинившись в еміграції. Для налагодження таких контактів він брав участь у багатьох тогочасних з'їздах, конференціях, наукових зустрічах. На II славістичному з'їзді у Варшаві В. Щербаківський виголосив доповідь французькою мовою (за тодішньою науковою традицією, загальноприйнятою мовою міжнародного спілкування була французька).

Дуже важливим було також зміщення наукового фокусу з русоцентричної наукової традиції, яка тривалий час панувала у славистиці (а часом панує і досі), на загальнослов'янську проблематику. В. Сімович відзначив провідну на З'їзді тематику міжслов'янських культурних зв'язків – «без потоку словянофільської фразеології» [35, 7 жовт., с. 4].

Євген Маланюк, який, очевидно, був гостем З'їзду (його участь чи тема доповіді ніде не анонсована і не зафіксована), передав свої враження від нього на сторінках польського часопису “Biuletyn Polsko-Ukraiński”. У репортажі під назвою “Ze Zjazdu Sławistów” (Зі з'їзду славістів) [50], підписаному псевдонімом “J. St.” (Jakób Stojan),

який Маланюк часто вживав для своїх польськомовних дописів, йшлося не лише про сам перебіг З'їзду, а й про його власні рефлексії. На поета З'їзд справив потужне враження, він навіть назвав його історичним. Вразили його не тільки масштаб і розмах, але й сам підхід до розуміння завдань славістики. На дописі Маланюка дуже відчутним є вплив польського прометеїзму, виразником якого був “*Biuletyn Polsko-Ukraiński*”. (Зрештою, складається враження, що ідеологія та риторика прометеїзму взагалі дуже позначилася на способі організації З'їзду та трактуванні славістики польським урядом). Але, попри це, простежується також загальний настрій слов'янознавчої спільноти, присутньої на З'їзді, характерні тенденції та вектори досліджень: утвердження і чітке окреслення місця слов'янства у світі в історичному зрізі і в сучасності, зміщення центру ваги з русофільського «євразійства» і сприйняття російської культури як уособлення слов'янського духу (така тенденція довгий час панувала в слов'янознавчих колах) у бік міжнародного слов'янознавства.

Ще однією болючою і чутливою темою для Маланюка була проблема еміграції, а також ролі емігрантів у самопрезентації своєї нації на міжнародній арені. Тож йому дуже відгукувався мотив А. Міцкевича-емігранта. «Саме ця тема – “Міцкевич – професор славістики” – ця ніби нова, а в кожному разі мало досі висвітлена сторінка діяльності генія – була дуже актуальна на З'їзді... У суєті нинішніх сенсацій різних “відбронзовувань”, саме ця надзвичайно важлива частина діяльності Міцкевича потребує висвітлення й виразнення, адже завжди треба пам'ятати, що поет був не тільки сином Слов'янщини, але й тим, хто світ європейський вперше зі Слов'янщиною познайомив і був першим апостолом вартості слов'янського духу» [50. Переклад авторський. – С. К.]. Символічним він назвав момент презентації науковій спільноті З'їзду тому «Пана Тадеуша» А. Міцкевича у перекладі М. Рильського, виданого Українським науковим інститутом у Варшаві [23].

Свій репортаж про З'їзд подав також його молодий учасник Ярослав Рудницький [46]. Автор констатує значне уактивнення міжнародних наукових контактів у міжвоєнний період. Попри очевидні плюси і користь наукових з'їздів, конгресів та інших імпрез, пише про те, що власне принципу «міжнародності» при їхній організації

не завжди дотримано, адже за основу береться переважно державна, а не національна приналежність учасників, внаслідок чого недержавні нації, а зокрема українці, не мають окремого представництва, а відповідно – власного голосу у міжнародному науковому діалозі, і здебільшого їх трактують як польських чи радянських громадян (про те ж писав і вчитель Я. Рудницького – В. Сімович). II Міжнародний з'їзд славистів у Варшаві був винятком, тож українці брали в ньому активну участь. Попри це, Я. Рудницький писав про катастрофічно недостатнє фінансування цієї участі, адже багато з українських учених, поважних дослідників, членів НТШ не змогли презентувати свої праці власне з причин фінансових.

Публікації тому мали переважно славистичне спрямування, а це, зокрема, тексти доповідей Кирила Студинського, Філарета Колесси, Михайла Тершаківця, Іларіона Свенціцького, Ярослава Гординського, Агенора Артимоновича, Василя Сімовича, Луки Луціва, Теоктиста Пачовського. Це були в основному, за деякими винятками, праці, написані так чи інакше у певному компаративістському ключі: йшлося про порівняльні студії з мовознавства, історії літератури, етнографії. Основним завданням цих розвідок було не лише презентувати слов'янознавчим науковим колам тематику і проблематику славистичних досліджень у НТШ, хоча це завдання, як звичайно, за давньою традицією Товариства, теж перед ними стояло. Йшлося головню про те, аби українську культуру розглядати в загальнослов'янському контексті, у взаємозв'язках і взаємовпливах.

Більшість публікацій тому «Записок» (крім розвідки І. Свенціцького «Мовні ознаки пам'яток українського письменства домонгольської доби» [34], оскільки вчений подав лише реферат свого виступу, та статті А. Артимоновича «Потенціальність мови» [5], яка була оприлюднена чеською мовою у часописі “Slovo a slovesnost” у 1935 р. [47]) вийшли також окремими відбитками. Тут можна зауважити видавничий і бібліографічний казус, традиційний у випадках недостатнього фінансування видання (хоча том видано за підтримки польського Міністерства релігійних визнань і публічної освіти): мова про неузгодження поданих дат публікацій із фактичним датуванням. Так, деякі окремі відбитки публікацій, зокрема, праці К. Студинського [39], Я. Гординського [9], Ф. Колесси [15], М. Тершаківця [40] датовані 1935 роком, а розвідки Л. Луціва [22],

С. Смаль-Стоцького [38], Т. Пачовського [26], І. Панькевича [25], В. Лева [19], І. Зілінського [12] – 1937 роком. Можна припустити, що том «Записок» був готовий уже в 1935 чи 1936 році (принаймні, саме 1936 рік мимохідь називає сам В. Сімович пізніше, у статті про С. Смаль-Стоцького, як дату публікації 155 тому [36]), але, за браком коштів, вийшов у 1937 р. Ще однією причиною затримки могло бути бажання Виділу НТШ дотримуватися тяглості і систематичності публікації «Записок». Адже попередній том із філологічної тематики вийшов друком власне у 1935 р. за редакцією Ярослава Гординського.

Хай там що, але такий стан справ додав певну плутанину в оприлюднення і бібліографування цих публікацій. За правилами НТШ, опубліковані в інших джерелах праці до «Записок» не приймали. Мова, зокрема, про працю К. Студинського «Ербен і Головацький», яку автор надіслав спершу до чеського славістичного часопису “Slavia”, про що довідуємося з листа Олександра Колесси до Кирила Студинського [20]. Головний редактор чеського часопису професор М. Мурко обіцяв її опублікувати ще у 1934 р. Очевидно, обіцянка з якихось причин реалізована не була. Окремого редакторського пояснення потребувала також публікація Я. Рудницького, адже його доповідь на З’їзді вже була опублікована до того часу [32], тож до «Записок» він подав її продовження, а не текст, виголошений у 1934 р. [33].

Головним редактором тому був Василь Сімович, який уже давно співпрацював із НТШ, зокрема як редактор УЗЕ (Української Загальної Енциклопедії), учасник наукових дискусій, автор цікавих мовознавчих розвідок, учень і послідовник Степана Смаль-Стоцького. Тож закономірно, що редактором нового тому «Записок» став саме цей непересічний учений. Перед ним було доволі непросте завдання: подати праці, які були представлені на З’їзді та які пройшли апробацію на засіданнях НТШ, не як збірник тез і матеріалів, а як том «Записок», дотримати видавничої традиції Товариства. Щодо цього доречним буде зауваження Олега Купчинського: «Нові редактори видання у міжвоєнний період постійно намагалися досягти рівня Записок НТШ довоєнного часу і наслідувати видавничі здобутки під різним кутом зору, насамперед – характер добору матеріалів і структуру. Однак їм, здебільшого, це

не вдавалося» [18, с. 269]. Не зовсім вдалося це й В. Сімовичу. Знову згадуючи О. Купчинського та його оцінку міжвоєнних томів «Записок НТШ», можна погодитися, що для них характерна «неоднорідність щодо подачі матеріалу, динаміки підготовки окремих томів, нарешті, обсягу» [17, с. 236].

Розділ некрологів був коротким, але дуже промовистим і вагомим: містив некрологи видатного українського філолога Володимира Перетца авторства Леоніда Білецького [6] та автора праць з класичного мовознавства, громадського та політичного діяча Агенора Артимовича [1]. Цей некролог поданий без підпису, але, мабуть, його писав Василь Сімович. А. Артимович був близьким другом В. Сімовича, разом вони працювали над перекладами з давньогрецької, саме Сімович представив кандидатуру Артимовича на вступ до НТШ¹.

Ярослав Рудницький, описуючи хід II Міжнародного з'їзду славістів у вересні 1934 р. у Варшаві, згадував про зустріч з А. Артимовичем: «Я був здивований, коли довідався, що між учасниками з'їзду буде й професор Артимович? Напевно, думав я, говоритиме про якісь спільності слов'яно-грецькі або слов'яно-латинські в ділянці порівняльної граматики, а може в педагогічній комісії з'їзду – про навчання грецької чи латинської мови в середній школі чи щось у цьому роді. Однак він читав не про греків, ані римлян, тільки в ділянці загально-лінгвістичного питання зі становища філології говорив про потенціальність у мові – “Potentialität Sprache”. Розмірно велика аудиторія. Серед них професори Беліг, Скок, Гертнер, Кухарський та ін. Читав німецькою мовою, заявляючи, що тільки приклади, як ілюстрацію доповіді, подаватиме поукраїнськи. Професор був європейського покрою вчений». У 155 томі «Записок НТШ» вміщена остання праця Артимовича «Потенціальність мови» [цит. за: 13, с. 21. Авторка не подала джерела цитати].

Особливістю 155 тому «Записок», редактованого В. Сімовичем, було повернення у структуру тому розділу «Бібліографія», що раніше, до видавничої та фінансової кризи, було доброю традицією НТШ. Саме цей потужний розділ тому став одним із редакторських

¹ За детальною інформацією про А. Артимовича, його контакти з НТШ та з В. Сімовичем відсилаємо до розвідки І. Олексів «Приватна бібліотека Василя Сімовича у проєкції духовного світу вченого» [24].

здобутків Сімовича. Власне, назва «Бібліографія» тут дуже умовна, адже фактично це був розділ рецензій і літературно-критичних книжкових оглядів важливих появ на науковому ринку від 1930 р. Бібліографія у 155 томі вийшла доволі значною: понад 140 сторінок – третя частина усього матеріалу. Обговорено в ній 17 праць з історії письменства, дві з Шевченкознавства, чотири зі славістики, сім із літературознавства й критики, а також з мовознавства, етнографії та бібліографії.

Як зауважував рецензент видання Ярослав Рудницький: «Деякі з цих рецензій і розмірами й характером властиво не рецензії, а окремі статті й добре було б, якщоб вони появилися окремими відбитками» [31, 29 черв., с. 6]. Він відзначає рецензії Михайла Возняка [7; 8], Василя Сімовича про Збірник Комісії для дослідження історії української мови [37], Михайла Тершаківця про нові студії над «Словом про Ігорів похід» [41], Філарета Колесси про німецькі праці з ділянки народознавчої фонографії [14].

Крім названих рецензентом, привертає увагу ґрунтовний відгук Володимира Дорошенка про бібліографію Є. Ю. Пеленського [10]. Неординарно виглядає добірка рецензій Михайла Рудницького на французькі та англійські праці з літературознавства й літературної критики [27–30]. Власне, повноцінними рецензіями, якщо бути точними, ці тексти назвати складно: йдеться про огляди видань: короткий переказ змісту і власна оцінка. Але цікавий сам добір рецензованих матеріалів, а також спроба розширити тематичні горизонти видання поза славістичні рамки.

Проте, як констатував О. Купчинський: «У міжвоєнний період і пізніше структура Записок була порушена, Бібліографії, зокрема Праці Філологічної секції, не мали. Виняток становить хіба 155 том, у якому вміщений розділ “Бібліографія” за кілька років, але уся ця структура виглядає доволі непослідовно» [17, с. 239].

Серед провідних українських доповідачів на 3’їзді був Степан Смаль-Стоцький, один із перших дійсних членів Академії наук України (1918), який мав виступити у пленарному засіданні з доповіддю «Питання про східнослов’янську правому». У ній вчений розвинув свою ідею, викладену ще у «Граматиці руської (української) мови», виданій німецькою мовою у співавторстві з Теодором Гартнером [51]. Свого часу ця граматики сколихнула славістичну

спільноту. На неї подали рецензії майже всі відомі на той час дослідники слов'янських мов: В. Ягіч, О. Шахматов, В. Вондрак, Т. Лер-Сплавінський, Є. Карський та ін. Попри схвальну оцінку наукового рівня видання і повноти охоплення матеріалу, у більшості рецензій зазначалося, що розділ книги «Місце української мови серед слов'янських мов», у якому автор розглядав місце української мови серед слов'янських мов та доводив, що усі три східнослов'янські мови розвинулися безпосередньо з праслов'янської мови, оминаючи етап давньоруської, викликав гострі дискусії й критику. Адже Смаль-Стоцький заперечував відому теорію російських славістів, зокрема, М. Фасмера, про «спільну колиску» трьох націй і трьох мов. Як писав про це Ю. Шевельов: «Ледве чи яканебудь книжка з слов'янського мовознавства, особливо українського мовознавства, в ті роки викликала такий вибух відгуків, і то поспіль негативних, як ця... Одним заходом, за сорок сторінок тексту, Смаль-Стоцький набув слави Герострата в славістиці... Осуд книжки Смаль-Стоцького і його теорії був такий однозгідний, що створювалося враження єдиної оркестри з єдиним невидимим диригентом, хоч за всіма даними осуд був спонтанний... Смаль-Стоцького раз назавжди виведено з рядів “серйозних учених”; минули роки, а він усе перебував поза провідними науковими журналами й видавництвами, і друкували його тільки українські (передусім львівські) журнали та ще, епізодично, празька *Slavia*» [44, с. 3].

Головним опонентом С. Смаль-Стоцького був російський філолог О. Шахматов, а прихильниками – В. Сімович, Л. Луців, К. Чехович. Натомість молодше покоління львівських мовознавців теорію С. Смаль-Стоцького трактувало стриманіше. Так, Й. Шемлей у рецензії на розвідку С. Смаль-Стоцького у 155 томі «Записок», віддаючи шану його політичній та науковій поставі, зауважує: «Ясно, теорія була піднята в відомих цілях і тому мусила викликати в тих самих цілях сильний лівар, щоб її підважити і остаточно повалити. І тому тільки будівники теорії – Соболевський, Ягіч, Шахматов, Брікнер, до деякої міри Лев Сплавінський, і її противники – Степан Смаль-Стоцький, Сімович, Німчинов залишаться назавжди стовпами східної славістики. А правда об'єктивна таки буде, мабуть, посередині...» [45, с. 361]. Такою дипломатичною оцінкою молодого вченого обурився К. Чехович. У рецензії на відбитку

праці С. Смаль-Стоцького він різко заявив: «На жаль, деякі наші молодші адепти науки не завдають собі труда, щоби цю правду зрозуміти, а вдоволяються вигідною ролею індіферентних обсерваторів і в дусі аморального позитивістичного об'єктивізму кажуть, що “правда об'єктивна таки мабуть буде посередині”. Ясно, що така неіснуюча “правда посередині” можлива лише на папері, бо вже звичайна логіка мусить дійти до висновку, що в даному випадку немає третьої можливості (princīpium excludi tertii)» [43, с. 80].

Через 80 років після виходу «Граматики» С. Смаль-Стоцького Ю. Шевельов ствердив, що згадана праця на той час не була достатньо аргументована і потребувала глибшого і продуманішого обґрунтування [44]. У кожному разі, у славістичних колах Степана Смаль-Стоцького досі вважають дещо контроверсійним ученим, на якого надто вплинула політика. На 3'їзд С. Смаль-Стоцький представив доповідь у руслі своєї теорії: «Питання про східньо-слов'янську правову». Вона була спрямована проти провідних теорій, поширюваних російськими науковцями, зокрема, Максом Фасмером, які й досі не втратили певної підтримки серед славістів. У 1929 р. на 3'їзді славістів у Празі російські славісти влаштували С. Смаль-Стоцькому певний афронт, покинувши зал під час виголошення доповіді на цю ж тему. На II з'їзді російських славістів не було.

Потрібно зазначити, що стаття С. Смаль-Стоцького зовсім невелика (5 сторінок) і справляє враження реферата. Попри це, вона була опублікована також окремим виданням як відбитка з тому «Записок» [38]. Причиною лаконічності С. Смаль-Стоцького було те, що вчений на той час уже був поважно хворий і на 3'їзд приїхати не зміг. Повного тексту доповіді опубліковано не було, та й окремою відбиткою вийшов тільки поданий ним реферат. Можна тільки висловити жаль: цей виступ міг бути прецедентом до певної реабілітації мовознавця у славістичних колах, викликати об'єктивну дискусію, яка могла викристалізуватися у нові дослідження про походження східнослов'янських мов. У кожному разі, місце С. Смаль-Стоцького у президії 3'їзду та анонс його виступу на пленарному засіданні – це була данина шани відважній і жертво­ній позиції поважаного науковця.

155 том «Записок» отримав неоднозначну критичну рецепцію. Попри те, що більшість рецензентів (а це – Ярослав Рудницький,

Євген Юлій Пеленський, Микола Андрусак, Йосиф Шемлей) прихильно оцінили зусилля головного редактора, були також критичні зауваження. Критики відзначили певну хаотичність упорядкування тому: зокрема те, що у ньому розвідки з мовознавства та літературознавства подані впереміш. Але для В. Сімовича як філолога універсального, який працював і в галузі мовознавства, і літературознавства, можливо, така диференціація і не була особливо важливою: мабуть, йому насамперед ішлося про різні аспекти і теми славистики, подані у працях членів Філологічної комісії, які пройшли апробату на засіданнях різних її секцій, про науковий рівень праць і багатогранність порушених авторами тем, а галузева належність просто залишилася поза його увагою.

Зрештою, критики (зокрема, Й. Шемлей, М. Андрусак) зауважували також непослідовність правописних норм у різних дописах тому «Записок», що важко пояснити логічно, адже саме В. Сімовича вважали одним із провідних правописних експертів НТШ.

Розлогу рецензію на том «Записок» [31] опублікував молодий дослідник Ярослав Рудницький, який саме закінчив докторат у Львівському університеті, і стаття якого теж знайшлася на сторінках рецензованого тому. Зауважуючи непослідовність правописних норм у томі, він, проте, дуже прихильно оцінив наукове редагування Василя Сімовича. «Коли переглядаємо відділ статей, рецензій і бібліографії, не можемо не звернути уваги на одне відрадне явище: між авторами, що містять свої опрацювання, зустрічаємо поважну кількість молодих і наймолодших adeptів нашої фільольогічної науки, як нпр. мгра Ірину Гургулу, студ. М. Парнісівну, др. Т. Пачовського, мгр. М. Семчишина, мгр. Й. Шемлея, мгр. Б. Романенчука, мгр. К. Добрянського й ін. Це вказує, що завдяки заходам редакції Записок проломано хоч у науковому житті на ЗУЗ льодову запору між т. зв. “молодими” й “старими”. І ще значить, що нарікання наших сеніорів з НТШ, мовляв, немає наукового молодняку-доросту були принайменше безпідставні, бо треба було тільки... схотіти його завважити, як це м. ін. зробила редакція нового тому Записок» – зауважував молодий учений, вбачаючи названі у заголовку «зміни» не тільки в тому, що «наново поточилася науково-видавнича діяльність НТШ, але й у тому, що в орбіту українських наукових впливів втягається молоді сили, виховані й методично підготовані до праці в чужих наукових осередках» [31, 28 черв., с. 4].

Різко негативно висловився про том історик Микола Андрусяк. У короткій рецензії, опублікованій на шпальтах «Вісника» [4], а також згодом у публікації в «Новому Часі» під назвою «Один загрожений відтинок нашого життя» [3] вчений розкритикував видання за низький рівень публікацій та редагування: «Вражає нас хаотичне чергування статей з цілковитим негуванням їх змісту» – пише критик [3].

Гостру реакцію вченого можна пояснити не так самим наповненням «Записок», адже закидати їм недостатній науковий рівень було, м'яко кажучи, необ'єктивно. Радше, це була реакція на стан видавничої справи в НТШ загалом і на видання Товариства. Це була не перша публікація Андрусяка на цю болючу тему, коли він критикував науково-видавничу справу НТШ та безініціативність Виділу в науковій роботі. У статті М. Андрусяка «За огнище української науки», опублікованій 1 березня 1937 р. [2], автор порівнює редакційно-видавничу політику НТШ часів Михайла Грушевського та сучасний йому стан справ і закликає керівництво Товариства підтримувати справу М. Грушевського «в час, коли припинено наукові досліді Українською академією наук у Києві» [2]. М. Андрусяк також закликав Виділ НТШ допомагати молодим ученим, які самовіддано працювали для української науки, а також «дібрати свіжих сил до праці в проводі НТШ, щоб в останньому знайшлася людина, яка зуміла б провести організацію наукової праці таким темпом, яким почав вести її проф. Михайло Грушевський» [2].

За цю критичну статтю на засіданні 14 квітня 1937 р. Виділ НТШ відсторонив його від роботи в бібліотеці і вирішив провести дисциплінарне розслідування. Тоді голова Товариства І. Раковський, вислухавши пояснення М. Андрусяка, призупинив виконання ухвали Виділу. Проте М. Андрусяк зупиняється у своїх звинуваченнях і критиці не збирався. Тож 16 жовтня 1937 р. І. Раковський таки впровадив у дію рішення Виділу від 14 квітня.

Публікація «Один загрожений відтинок нашого життя» [3] була написана у тому ж річці. Микола Андрусяк звинуватив Кирила Студинського, Михайла Рудницького та Василя Сімовича в некомпетентному редагуванні «Записок НТШ», негативному впливі на молодих дослідників і піддав сумніву їхні наукові заслуги. «Кого

“Діло” поручає молодшим науковцям на інструкторів?» [3] – гнівно питався вчений, пригадуючи радянофільське минуле Кирила Студинського та наукові скандали навколо Михайла Рудницького.

Одним із звинувачень Андрусяка до редакції було питання правопису, надзвичайно болюче на той час на тлі тогочасної правописної дискусії, яка точилася у наукових колах. Василь Сімович був у її центрі, прийнявши радянський правопис для галицьких видань, що викликало спротив багатьох учених. Не зупиняючись зараз на питаннях цієї дискусії, згадаємо тільки зауваження Юрія Шевельова, що факт прийняття Сімовичем радянського правопису не свідчив про його некомпетентність, а був проявом наукової дисципліни.

Але головною претензією автора було ставлення НТШ до молодих учених, які при авторитарному проводі старших не мають ні фінансової підтримки Товариства, ні можливостей кар’єрного розвитку. Відповідаючи Ярославу Рудницькому на його репліку у рецензії на «Записки» [31] про публікації молодих учених на сторінках тому, Андрусяк зауважує, що хоча серед його авторів і є значний відсоток молодих дослідників, проте радіти цьому рано, адже упередження до них у середовищі старших колег не зникло, хоч «видно, що праці молодих фільольогів є далеко цінніші для української національної науки, ніж причинки Студинського, або мудрування Свенціцького» [3], та що у Філологічній секції НТШ поки нема такої співпраці молодого і старшого покоління, яке практикується в інших секціях Товариства.

Й. Шемлей (чомусь підписаний як Й. Шемблей) у рецензії на том [45] сумлінно аналізує мовознавчі розвідки, вміщені у ньому, зокрема, і праці своїх наставників і наукових керівників. Цікавий доволі несподіваний пасаж у його рецензії, який містить роздуми автора про традиції, історичне та культурологічне підґрунтя вживання топоніма Lemberg, Lviv, Leopol як офіційної назви Львова, яку вживає редакція «Записок» (паралельна назва тому подана німецькою мовою, а Львів означений як Lemberg), і неочікувано пропонує топонім, який цілком розходиться з традицією, але є, на думку Й. Шемлея, первісним і найвідповіднішим для духу української мови – Львівгород (на зразок топонімів Ужгород, Миргород та ін.).

Є. Ю. Пеленський загальну тему 155 тому «Записок» визначив як «різні деталі українсько-словянських взаємовідносин, в першу чергу мовних і літературних» [11, с. 193]. Проте у своєму відгуку

зосередився на питаннях, які були йому найближчі – книгознавстві та бібліографії, аналізуючи біобібліографічний огляд Я. Гординського [9], джерелознавчу розвідку М. Тершаківця [40], працю Л. Луціва [22], розділ «Бібліографія» тому. Зрештою, попри цінність джерел та матеріалів, бібліографічний аспект досліджень, опублікованих у томі, визнав непереконливим – «ані методологічно, ані своїми висновками» [11, с. 193].

Рецензії на том «Записок» цікаві і в порівняльному аспекті, і тому, що певним чином характеризують їхніх авторів: наукові зацікавлення й орієнтири, стиль вислову, навіть характер. Так, зі сторінок відгуку М. Андрусяка [4] зчитується категоричний і трохи різкуватий характер рецензента, який не визнавав компромісів та «дипломатичності», але також широта його наукових інтересів, обізнаність. Рецензія Я. Рудницького [31] виглядає стриманішою і якось ніби офіційнішою, попри її позірну емоційність і оптимістичність. Для її автора важлива стратегія і перспективи розвитку Філологічної секції НТШ та української науки загалом. Що ж до рецензій Й. Шемлея [45] та Є. Ю. Пеленського [11], то можна констатувати зосередженість обох рецензентів на тому, що було найближче до їхніх наукових інтересів. Тож їхні відгуки, попри звужений фокус аналізу, є дуже фаховими і сумлінними.

Висновки. На основі аналізу змістового наповнення 155 тому «Записок Наукового товариства імені Шевченка», а також видавничих колізій та критичної рецепції можна зробити певні висновки, зокрема, визначити рівень інтегрованості українських філологів міжвоєнного часу в загальноєвропейське інтелектуальне середовище. Звісно, з причин і політичних, і економічних цей рівень був недостатнім, і це відчувалося. Адже навіть на згаданий II з'їзд славістів могли дістатися і отримати простір для презентації свого наукового доробку далеко не всі, хто того заслуговував. І хоч Ярослав Рудницький у рецензії на видання [31] оптимістично констатував, що нарешті молоді дослідники мають змогу працювати, адже він сам був учасником з'їзду, але багато хто такої можливості не мав. Зрештою, навіть у його стримано-оптимістичному тексті вражає мимохідь кинута ним фраза – про молодих дослідників, вихованих і підготованих у чужих наукових осередках і готових там працювати.

Ще одна складна і неоднозначна тенденція, яка виразно прочитується, зокрема, у рецензіях на видання – оте гостре протистояння-

конкуренція молодого і старшого покоління. Ця тенденція стосувалася не тільки середовища НТШ, тож гострі зауваги Миколи Андрусяка були почасти справедливі, а не лише сказані внаслідок приватної образи на Виділ Товариства. На шпальтах тодішньої періодики спалахували такі ж протистояння і взаємні претензії і в письменницькому середовищі (наприклад, дискусія про «молодомузців» і сучасну літературу, інспірована Богданом Кравцівим), і в мистецьких колах. Це свідчило про дуже високий градус суспільної напруги, про відчайдушні пошуки опори та авторитетів, а також нового шляху розвитку серед історичного і суспільного хаосу. Хтозна, до чого би призвели ці пошуки, якби не вибух Другої світової війни. Можливо, у суперечках і дискусіях відкрилися би нові перспективи розвитку української науки. Про це можна тільки гадати. 155 том «Записок» завершив цілий період в історії НТШ. Наступні томи вишли вже після війни – і це вже був новий дискурс і нові тенденції.

1. Агенор Артимович : [некролог]. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. CLV : Праці Філологічної секції. С. 231–233.

2. Андрусяк М. За огнище української науки (Перед Загальними Зборами Наукового Товариства ім. Шевченка в березні ц. р.). *Новий час*. 1937. 1 берез. (чис. 44). С. 5.

3. Андрусяк М. Один загрожений відтинок нашого життя. *Напередодні*. 1937. 15 жовт. (чис. 1). С. 2.

4. Андрусяк М. [Рецензія]. *Вістник: місячник Літератури, мистецтва, науки й громадського життя*. 1937. Кн. 9. С. 682–686.

5. Артимович А. Потенціальність мови. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 131–138.

6. Білецький Л. Володимир Перетц : [некролог]. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 234–238.

7. Возняк М. [Огляд]. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 259–275. (Бібліографія). Огляд праць: Яворській Ю. А. П'єсня-баллада о козаць і Кулинъ и духовная п'єсьнь грѣшныхъ людей. Ужгород, 1929; Brückner A. "Kulina" ("Slavia", 1930); Krzyżanowski Jul. Pieśń o kozaku i Kulinie ("Paralele", 1935).

8. Возняк М. [Рецензія]. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 250–259. (Бібліографія). Рец. на кн.: Polska liryka mieszczańska. Pieśni – tańce – padwany. Pierwsze zbiorowe i krytyczne wydanie / Oprac. Dr. Karol Badecki. Lwów, 1936.

9. Гординський Я. Станислав Виспянський і Україна. Львів, 1935. С. 109–130. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).
10. Дорошенко В. [Рецензія]. *Записки Наукового товариства імени Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 362–368 (Бібліографія). Рец. на кн.: Пеленський С. Ю. Бібліографія української бібліографії. Львів, 1932.
11. Є. Ю. П. [Пеленський С. Ю. Рецензія]. *Українська книга*. 1937. Чис. 7–8. С. 193–195.
12. Зілинський І. Взаємовідносини між українською і польською мовою. Львів, 1937. 16 с. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).
13. Клебан Л. Агенор Артимович. *Західно-українська народна республіка. 1918–1923. Уряди. Постаті* / Ін-т українозн. ім. І. Крип'якевича ; упоряд.: М. Литвин, І. Патер, І. Соляр. Львів, 2009. С. 15–22.
14. Колесса Ф. [Огляд]. *Записки Наукового товариства імени Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 352–354 (Бібліографія). Огляд змісту видання: Kultur und Schallplatte : Mitteilungen der Carl Lindström Aktiengesellschaft, Kultur-Abteilung (1931).
15. Колесса Ф. Формули закінчення в українських народніх думах у зв'язку з питанням про наверстування дум. Львів : 3 друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка, 1935. С. [29–67]. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).
16. Копистянська Н. Моє життя у спогадах і роздумах. *Нонна Копистянська : біобібліогр. покажчик* / уклад. М. Кривенко. Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2004. С. 8–30.
17. Купчинський О. Бібліографія фундаментального видання Наукового товариства ім. Шевченка («Записки НТШ»). *Купчинський О. Наукове товариство ім. Шевченка: дослідження, матеріали. Вибрані статті та повідомлення. 140-річчю Наукового товариства ім. Шевченка присвячується*. Львів : Наукове товариство ім. Шевченка, 2013. С. 264–292. (Українська наукова бібліотека ; чис. 37).
18. Купчинський О. 230 томів «Записок НТШ». *Купчинський О. Наукове товариство ім. Шевченка: дослідження, матеріали. Вибрані статті та повідомлення. 140-річчю Наукового товариства ім. Шевченка присвячується*. Львів : Наукове товариство ім. Шевченка, 2013. С. 230–254. (Українська наукова бібліотека ; чис. 37).
19. Лев В. Іван Франко та польські позитивісти. Львів : 3 друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка, 1937. 8 с. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).
20. Лист Олександра Колесси до Кирила Студинського, 18 червня 1934 р., Прага. *У півстолітніх змаганнях. Вибрані листи до Кирила Студинського (1891–1941)*. Київ : Наук. думка, 1993. С. 641–642.

21. Лист Ярослава Гординського до Кирила Студинського, 15 серпня 1934 р. У *півстолітніх змаганнях. Вибрані листи до Кирила Студинського (1891–1941)*. Київ : Наук. думка, 1993. С. 642–643.

22. Луців Л. Август Харамбашіч і Тарас Шевченко. Львів, 1937. 20 с. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).

23. Міцкевич А. Пан Тадеуш / пер. М. Рильського ; вступ. слово Р. Смаль Стоцького. Варшава : Укр. Наук. Ін-т, 1934. 260 с.

24. Олексів І. Приватна бібліотека Василя Сімовича у проєкції духовного світу вченого. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника* : зб. наук. праць. Львів, 2017. Вип. 9 (25). С. 161–197.

25. Панькевич І. Відношення південно-карпатських говорів української мови до всіх інших українських говорів, і передовсім до північно-карпатських. Львів, 1937. 19 с. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).

26. Пачовський Т. Відгуки “Żywotow Świętych” П. Скарги в «Четьх-Минєях» Дмитра Тупталєнка. Львів, 1937. 12 с. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).

27. Рудницький М. [Рецензія]. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 301–303. (Бібліографія). Рец. на кн.: Roberts Michael. Critique of Poetry. London, 1934.

28. Рудницький М. [Рецензія]. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 303–305. (Бібліографія). Рец. на кн.: Raymond Marcel. De Baudelaire au surréalisme Paris, 1934.

29. Рудницький М. [Рецензія]. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 305–307. (Бібліографія). Рец. на кн.: Lucas F. L. The Decline and Fall of the Romantic Ideal. New-York, 1937.

30. Рудницький М. [Рецензія]. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 308–310. (Бібліографія). Рец. на кн.: Fox Ralph. The Novel and the People. London, 1937.

31. Рудницький Я. На науковому фронті зміна (з приводу появи нового тому Записок НТШ). *Новий час*. 1937. 28 черв. С. 4 ; 29 черв. С. 6.

32. Рудницький Я. Наростки -ище, -исько, -сько в українській мові. Варшава, 1935. 67 с. (Праці українського наукового інституту ; т. 31).

33. Рудницький Я. У справі девербативів із наростками -ище -исько у слов'янських мовах. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 217–222.

34. Свенціцький І. Мовні ознаки пам'яток українського письменства домонгольської доби. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 107–108.

35. Сімович В. Другий міжнародній зїзд славянських фільольогів. *Діло*. 1934. 5 жовт. (чис. 266). С. 3 ; 6 жовт. (чис. 267). С. 3–4 ; 7 жовт. (чис. 268). С. 4–5.

36. Сімович В. Наукова діяльність акад. Смаль-Стоцького. *Діло*. 1938. 12 верес. (чис. 201). С. 5–6 ; 14 верес. (чис. 203). С. 3–4 ; 15 верес. (чис. 204). С. 3–4.

37. Сімович В. [Рецензія]. *Записки Наукового товариства імени Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 328–342 (Бібліографія). Рец. на кн.: Збірник комісії для дослідження історії української мови / за ред.: А. Кримського та проф. М. Драй-Хмари. Київ, 1931. Т. 1.

38. Смаль-Стоцький С. Питання про східно словянську прамову. Львів, 1937. 8 с. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).

39. Студинський К. Карел Яромір Ербен і Яків Головацький. Львів, 1935. 25 с. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).

40. Тершаковець М. Нові Коритаріана. Львів, 1935. 36 с. (Відбитка з Записок Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 155).

41. Тершаковець М. [Огляд]. *Записки Наукового товариства імени Шевченка*. Львів, 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 239–246. (Бібліографія). Огляд добірки статей про «Слово о полку Ігоревім».

42. Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка у Львові за час від 1.Х.1932 – 31.ХІІ.1934. Львів : Накладом Товариства, 1935. Ч. 72. 100 с.

43. Чехович К. [Рецензія]. *Слово*. 1937. Чис. 3. С. 79–80. Рец. на ст.: Смаль-Стоцький С. Питання про східно-словянську прамову. *Записки Наукового товариства імени Шевченка*. 1937. Т. 155 : Праці Філологічної секції. С. 1–5.

44. Шевельов Ю. Стаття перша, мовознавча. *Шевельов Ю. Чому обще-русский язык, а не виборуська мова? З проблем східнослов'янської глотогонії*: дві статті про постання української мови. Київ : ВД “КМ Academia”, 1994. С. 3–19.

45. Шемблей Й. [Рецензія]. *Дзвони*. 1937. Чис. 8–9. С. 360–366.

46. Я. Р. [Рудницький Я.]. Міжнародний мовознавчий конгрес і українці. *Новий час*. 1936. 24 жовт. С. 3.

47. Artymowycь A. O potencjalnosti jazyka. La potentialité de la langue. *Slovo a slovesnost*. 1935. Ročník 1. Číslo 3. S. 148–151.

48. II Międzynarodowy zjazd sławistów (Filologów Słowiańskich): Księga referatów. Sekcja I – Językoznawstwo = Recueil des communications. Section I – Linguistique. Warszawa, 1934. 176 s.

49. II Międzynarodowy zjazd sławistów (Filologów Słowiańskich): Księga referatów. Sekcja II – Historja literatury = Recueil des communications. Section II – Histoire de la littérature. Warszawa, 1934. 177 s.

50. J. St. [Małaniuk J.]. Ze Zjazdu Sławistów. *Biuletyn Polsko-Ukraiński*. 1934. 7 paźdz. (N 35). S. 9.

51. Smal-Stockyj S., von, Gartner T. Grammatik der ruthenischen (ukrainischen) Sprache. Wien : Buchhandlung der Szewczenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg, 1913. 550 p.

References

1. Agenor Artymovych : [nekroloh] [obituary]. (1937). *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii. Lviv, pp. 231–233. [in Ukr.].

2. Andrusiak, M. (1937, 44, March 1). Za ohnyshche ukrainskoi nauky (Pered Zahalnymy Zboramy Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka v berezni ts. r.). [For the hearth of Ukrainian science (Before the General Meeting of the Shevchenko Scientific Society in March of this year)]. *Novyi chas*, p. 5. [in Ukr.].

3. Andrusiak, M. (1937, 1, October 15). Odyn zahrozhenyi vidtynok nashoho zhyttia [One endangered aspect of our life]. *Naperedodni*, p. 2. [in Ukr.].

4. Andrusiak, M. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Vistnyk: misiachnyk Literatury, mystetstva, nauky y hromadskoho zhyttia*, 9, pp. 682–686. [in Ukr.].

5. Artymovych, A. (1937). Potentsiialnist movy [Language potential]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 131–138. [in Ukr.].

6. Biletskyi, L. (1937). Volodymyr Peretts : [nekroloh] [obituary]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 234–238. [in Ukr.].

7. Vozniak, M. (1937). [Ohliad] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 259–275. [in Ukr.].

8. Vozniak, M. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 250–259. [in Ukr.].

9. Hordynskyi, Ya. (1935). Stanyslav Vypianskyi i Ukraina [Stanislaw Vypianskyi and Ukraine]. Lviv, pp. 109–130. [in Ukr.].

10. Doroshenko, V. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 362–368. [in Ukr.].

11. Ye. Yu. P. [Pelenskyi, Ye. Yu.]. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Ukrainska knyha*, 7–8, pp. 193–195. [in Ukr.].

12. Zilynskyi, I. (1937). Vzaiemovidnosyny mizh ukrainskoiu i polskoiu movoiu [The relationship between the Ukrainian and Polish languages]. Lviv, 16 p. [in Ukr.].

13. Kleban, L. Agenor Artymovych. (2009). *Zakhidno-ukrainska narodna respublika. 1918–1923. Uriady. Postati*. Lviv, pp. 15–22. [in Ukr.].

14. Kolessa, F. (1937). [Ohliad] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka* Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 352–354. [in Ukr.].

15. Kolessa, F. (1935). Formuly zakinchennia v ukrainskykh narodnikh dumakh u zviazku z pytanniam pro naverstvuvannia dum [Ending formulas in Ukrainian folk dumas in connection with the question of overreaching dumas]. Lviv : Z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Shevchenka, pp. [29–67]. [in Ukr.].

16. Kopystianska, N. (2004). Moie zhyttia u spohadakh i rozдумakh [My life is in memories and thoughts]. *Nonna Kopystianska* : biobibliohr. pokazhchyk. Lviv, pp. 8–30. [in Ukr.].

17. Kupchynskiy, O. (2013). Bibliohrafiia fundamentalnoho vydannia Naukovoho tovarystva im. Shevchenka (“Zapysky NTSh”) [Bibliography of the fundamental edition of the Shevchenko Scientific (“Zapysky NTSh”)]. *Kupchynskiy O. Naukove tovarystvo im. Shevchenka: doslidzhennia, materialy. Vyb-rani staty ta povidomlennia. 140-richchii Naukovoho tovarystva im. Shevchenka prysviachuietsia*. Lviv : Naukove tovarystvo im. Shevchenka, pp. 264–292. (Ukrainska naukova biblioteka ; 37). [in Ukr.].

18. Kupchynskiy, O. (2013). 230 tomiv “Zapysok NTSh” [230 volumes of “Zapysky NTSh”]. *Kupchynskiy O. Naukove tovarystvo im. Shevchenka: doslidzhennia, materialy. Vyb-rani staty ta povidomlennia. 140-richchii Naukovoho tovarystva im. Shevchenka prysviachuietsia*. Lviv : Naukove tovarystvo im. Shevchenka, pp. 230–254. (Ukrainska naukova biblioteka ; 37). [in Ukr.].

19. Lev, V. Ivan Franko ta polski pozytyvisty [Ivan Franko and the Polish positivists]. (1937). Lviv : Z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Shevchenka, 8 p. [in Ukr.].

20. Lyst Oleksandra Kolessy do Kyryla Studynskoho, 18 chervnia 1934 r., Praha [Letter by Oleksandr Kolessa to Kyrylo Studynskiy, 18 June 1934, Prague]. (1993). *U pivstolitnikh zmahanniakh. Vyb-rani lysty do Kyryla Studynskoho (1891–1941)*. Kyiv : Nauk. dumka, pp. 641–642. [in Ukr.].

21. Lyst Yaroslava Hordynskoho do Kyryla Studynskoho, 15 serpnia 1934 r. [Letter by Yaroslav Hordynskiy to Kyrylo Studynskiy, 15 August 1934]. (1993). *U pivstolitnikh zmahanniakh. Vyb-rani lysty do Kyryla Studynskoho (1891–1941)*. Kyiv : Nauk. dumka, pp. 642–643. [in Ukr.].

22. Lutsiv, L. (1937). Avhust Kharambashich i Taras Shevchenko [Avgust Harambashich and Taras Shevchenko]. Lviv, 20 p. [in Ukr.].

23. Mitskevych, A. (1934). Pan Tadeush. Varshava : Ukr. Nauk. In-t, 260 p. [in Ukr.].

24. Oleksiv, I. (2017). Pryvatna biblioteka Vasylia Simovycha u proektsii dukhovnoho svitu vchenoho [The private library of Vasyl Simovych in the projection of the scientist’s spiritual world]. *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi*

naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka : zb. nauk. prats. Lviv, 9 (25), pp. 161–197. [in Ukr.].

25. Pankevych, I. (1937). Vidnoshennia pivdenno-karpatskykh hovoriv ukrainskoi movy do vsikh ynshykh ukrainskykh hovoriv, i peredovsim do pivnichno-karpatskykh [The relationship of the South Carpathian dialects of the Ukrainian language to all other Ukrainian dialects, and above all to the North Carpathian dialects]. Lviv, 19 p. [in Ukr.].

26. Pachovskyi, T. (1937). Vidhuky “Žywtow Swiętych” P. Skargy v “Chetikh-Myneiakh” Dmytra Tuptalenka [Echoes of “Żywoty Swiętych” by P. Skarha in “Chetia-Myneia” by Dmytro Tuptalenko]. Lviv, 12 p. [in Ukr.].

27. Rudnytskyi, M. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 301–303. [in Ukr.].

28. Rudnytskyi, M. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 303–305. [in Ukr.].

29. Rudnytskyi, M. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 305–307. [in Ukr.].

30. Rudnytskyi, M. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 308–309. [in Ukr.].

31. Rudnytskyi, Ya. (1937, June 28; June 29). Na naukovomu fronti zmi-na (z pryvodu poiavy novoho tomu Zapysok NTSh) [A change on the scientific front (on the occasion of the appearance of a new volume of “Zapysky NTSh”)]. *Novyi chas*, p. 4; p. 6. [in Ukr.].

32. Rudnytskyi, Ya. (1935). Narostky -yshche, -ysko, -sko v ukrainskii mo-vi [Suffixes -yshche, -ysko, -sko in Ukrainian language]. *Varshava*, 67 p. (Pratsi ukrainskoho naukovoï instytutu ; 31). [in Ukr.].

33. Rudnytskyi, Ya. (1937). U spravi deverbatyviv iz narostkamy -yshche -ysko u slovianskykh movakh [In the case of deverbatives with Suffixes -yshche, -ysko in Slavic languages]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 217–222. [in Ukr.].

34. Svientsitskyi, I. (1937). Movni oznaky pamiatok ukrainskoho pysmenstva domonholskoi doby [Linguistic features of monuments of Ukrainian writing of the pre-Mongol era]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 107–108. [in Ukr.].

35. Simovych, V. (1937, 266, October 5 ; 267, October 6 ; 268, October 7). Druhyi mizhnarodnii zizd slavianskykh filologiv [Second International Congress of Slavic Philologists]. *Dilo*, p. 3 ; pp. 3–4 ; pp. 4–5 [in Ukr.].

36. Simovych, V. (1938, 201, September 12 ; 203, September 14 ; 204, September 15). Naukova diialnist akad. Smal-Stotskoho [The scientific activity of academician Smal-Stotsky]. *Dilo*, pp. 5–6 ; pp. 3–4 ; pp. 3–4. [in Ukr.].

37. Simovych, V. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 328–342. [in Ukr.].

38. Smal-Stotskyi, S. (1937). Pytannia pro skhidno sloviansku pramovu [The question about the Eastern Slavic language]. Lviv, 8 p. [in Ukr.].

39. Studynskyi, K. (1935). Karlo Yaromir Erben i Yakiv Holovatskyi. Lviv, 25 p. [in Ukr.].

40. Tershakovets, M. (1935). Novi Kopitariana [The new Kopitariana]. Lviv, 36 p. [in Ukr.].

41. Tershakovets, M. (1937). [Ohliad] [Review]. *Zapysky Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka*. Lviv, 155 : Pratsi Filolohichnoi Sektsii, pp. 239–246. [in Ukr.].

42. Khronika Naukovoho tovarystva im. Shevchenka u Lvovi za chas vid 1.X.1932 – 31.XII.1934 [Chronicle of Shevchenko Scientific Society in Lviv: 1.X.1932 – 31.XII.1934]. (1935). Lviv, 72, 100 p. [in Ukr.].

43. Chekhovych, K. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Slovo*, 3, pp. 79–80. [in Ukr.].

44. Shevelov, Yu. (1994). Stattia persha, movoznavcha [Article first, linguistic]. *Shevelov Yu. Chomu obshcherusskii iazyk, a ne vibchoruska mova? Z problem skhidnoslovianskoi hlotohonii : dvi staty pro postannia ukrainskoi movy*. Kyiv : VD “KM Academia”, pp. 3–19. [in Ukr.].

45. Shemblei, Y. (1937). [Retsenziia] [Review]. *Dzvony*, 8–9, pp. 360–366. [in Ukr.].

46. Ya. R. [Rudnytskyi, Ya.]. (1936, October 12). Mizhnarodnyi movoznavchyi kongres i ukraintsi [International Linguistic Congress and Ukrainians]. *Novyi chas*, p. 3. [in Ukr.].

47. Artymovyč, A. (1935). O potenciálnosti jazyka. La potentialité de la langue [About the potential of language]. *Slovo a slovesnost*, 1, 3, pp. 148–151. [in Chech.].

48. II Międzynarodowy zjazd sławistów (Filologów Słowiańskich) : Księga referatów. Sekcja I – Językoznawstwo [II International Congress of Slavists (Slavic Philologists): Book of papers. Section I – Linguistics]. (1934). Warszawa, 176 p. [in Pol.].

49. II Międzynarodowy zjazd sławistów (Filologów Słowiańskich) : Księga referatów. Sekcja II – Historia literatury [II International Congress of Slavists (Slavic Philologists): Book of papers. Section I – History of Literature]. (1934). Warszawa, 177 p. [in Pol.].

50. J. St. [Małaniuk, J.] (1934, 35, October 7). Ze Zjazdu Sławistów [From the Congress of Slavists]. *Biuletyn Polsko-Ukraiński*, p. 9. [in Pol.].

51. Smal-Stockyj, S., von & Gartner, T. (1913). Grammatik der ruthenischen (ukrainischen) Sprache [Grammar of the Ruthenian (Ukrainian) language]. Wien : Buchhandlung der Szewczenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg, 550 p. [in Ger.].

Sophiia Kohut, Candidate of Philological Sciences, Researcher in Department of Scientific Bibliography of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Intellectual presentation, authorities and guidelines: about one Slavic page from the interwar history of Shevchenko Scientific Society

The article examines volume 155 of the Notes of the Shevchenko Scientific Society: "Proceedings of the Philological Section" (1937) edited by V. Simovych. It was based on the materials of the revues of members of Shevchenko Scientific Society who participated in the II International Congress of Slavists in 1934 in Warsaw. A brief history of Slavic congresses, the history of the II International Congress and the participation of Ukrainian scientists-representatives of Shevchenko Scientific Society are presented, reviews and reports about the congress, as well as reviews of publications, are analyzed. On this basis, an attempt to recreate the contemporary panorama of Ukrainian Slavic studies in particular, and the situation in Ukrainian science in the interwar period in general, trace the level of integration of Ukrainian philologists of the interwar period into the general European intellectual environment was made. It was important for Ukrainian scientists also to feel part of this community. Experiencing the living direct context of scientific life, at the level of personal contacts with Slavic scientists, speaking in this environment in their own language were very valuable.

Another complex and ambiguous trend, which can be clearly read, in particular, in the reviews of the publication, is the sharp confrontation-competition between the younger and older generations. This testified to a very high degree of social tension, to the search for support and authorities in the midst of historical and social chaos, as well as the search for a new direction of development.

Keywords: *II International Congress of Slavists, Slavic studies, "Notes of the Shevchenko Scientific Society", "Proceedings of the Philological Section", V. Simovych, S. Smal-Stotskyi, Y. Rudnytskyi, E. Y. Pelenskyi, M. Andrusiak, Y. Shemlei.*